

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนัน

ของเด็กและเยาวชนชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี

Community Potentials Analysis for Preventing and Solving Gambling

Problems in Children and Youth of Nongrong Community,

Kanchanaburi Province

อภิชาติ ไจอารีย์¹

Apichat Jai-aree¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วม และ 2) วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนของชุมชนหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการสำรวจพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย แกนนำชุมชน สมาชิกชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ตัวแทนเด็กและเยาวชน และตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม จำนวน 35 คน และเสริมด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 12 – 18 ปี ด้วยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 84 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนชุมชนบ้านหนองโรงยังอยู่ในระดับที่ไม่รุนแรงมาก แต่มีเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเล่นการพนันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติเชิงบวกระดับน้อย ชุมชนจึงมีความต้องการในป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อลดแนวโน้มในการทวีความรุนแรงขึ้น โดยชุมชนบ้านหนองโรงมีศักยภาพและทุนทางสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องถิ่น 2) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน 4) ด้านการรวมกลุ่ม 5) ด้านความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และ 6) ด้านศักยภาพของผู้นำ โดยศักยภาพที่โดดเด่นที่สุด คือ ด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี จากการสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเวทีชุมชน เสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไข

¹ ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
Email: feduacj@ku.ac.th

¹ Department of Human and Community Resources Development, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus. Email: feduacj@ku.ac.th

ปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนเป็นการบูรณาการระหว่างศักยภาพและทุนทางสังคมชุมชน โดยเน้นที่กิจกรรมป่าชุมชนเป็นหลักตามด้วยทุนวัฒนธรรมประเพณีและทุนมนุษย์ผสานกับมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการเรียนรู้

คำสำคัญ : ศักยภาพชุมชน, ปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชน, ทุนทางสังคม

ABSTRACT

The major objective of this qualitative research was to 1) study the problems and the severity of the problem of gambling for children and youth in a participatory manner and, 2) analysis of community potentials for preventing and solving gambling problems in children and youth of Nongrong Community, Kanchanaburi Province. Nongrong Community in Kanchanaburi province was selected as the study site. Data collection with document analysis, in-depth interview, focus group discussion, and community survey.

Key informants include community leaders, community members, local wisdom scholars, representatives of group and community organization, representatives of children and youth, and external participants from various local organizations, totaling 35 persons and collected quantitative data from questionnaires with a sample of children and youth aged between 12 - 18 years with simple random sampling of 84 persons. Data were obtained and analyzed with content analysis and quantitative data using descriptive statistics. It was revealed that Nongrong Community has gambling problem of children and youth was not very serious and have a positive attitude towards gambling at a moderate level And a low level of positive attitude. The community has a need for prevention and resolution to reduce the tendency to increase strength. Nongrong community has the potential and social capital to participate in 6 aspects: 1) the abundance of local resources, 2) the local wisdom, 3) the way of life, cultural and community traditions, 4) group integration, 5) relative relationships, and 6) leadership potential. Ban Huai Sapansamakkee community forest is the most prominent community capital. In addition, the lesson learned was reflected through a community forum to proposed prevention and resolution was the integrated between potential and community capital, with emphasis on natural resources capital, namely, community forest along with cultural and tradition capital, and human capital, combined with legal and learning process.

Keywords: community potentials, gambling problems in children and youth

บทนำ (Introduction)

จากการรายงานสถานการณ์ด้านสังคมของประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พบว่า วัฒนธรรมอันดีงามของไทยเริ่มเสื่อมถอยและสังคมไทยมีแนวโน้มเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น คนในสังคมให้คุณค่ากับความสนุกสนาน และความสะดวกสบาย ละเลยเรื่องวินัย มีความเห็นแก่ตัว

และขาดความรับผิดชอบ กรอบกับความก้าวหน้าในการติดต่อสื่อสาร การขยายตัวของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ส่งผลให้มีทั้งโอกาสและความเสี่ยง โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคน (Office of the National Economics and Social Development Board, 2017: 6-14) ปัญหาหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกี่ยวกับการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมอันดีงาม ความก้าวหน้าของการติดต่อสื่อสาร และการขยายตัวของเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ **ปัญหาการติดการพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชน** ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัย "โครงการเฝ้าระวังรักษาคูณภาพอนาคตเยาวชนไทย" ของ Research Office of ABAC Poll, Assumption University & Ramkhamhaeng Institute (2005) พบว่า ปัญหาที่รุนแรงที่สุด 5 อันดับแรก คือ การพนันในกลุ่มเยาวชน และการศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำรวจสถิติสถานการณ์ของการเล่นพนัน พบว่า มีเยาวชนอายุต่ำกว่า 24 ปี เล่นพนันกว่าร้อยละ 4 หรือเกือบ 2 ล้านคน โดยการศึกษาทางการแพทย์ พบเหตุผลอย่างชัดเจนว่า การที่เด็กและเยาวชนเริ่มเล่นพนันตั้งแต่อายุน้อยจะมีโอกาสติดพนันสูงกว่าเมื่อเล่นการพนันในอายุมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า "ผู้ที่มีปัญหาการพนันอย่างรุนแรงส่วนใหญ่เริ่มเล่นการพนันได้ตั้งแต่อายุยังน้อย" นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังมีอัตราการติดการพนันได้อย่างถูกกฎหมายในหลายรูปแบบถึงร้อยละ 3 ซึ่งสูงกว่าผู้ใหญ่ 2-4 เท่า และพบว่ามีผู้ปกครองเพียงร้อยละ 5 ที่พยายามจะห้ามบุตรหลานจากการเล่นการพนัน" (Wongthana-Aneak, 2013) และการศึกษาของ Suwanpot (2014) พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ที่เล่นการพนันอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการพนัน เช่น ร้านสนุกเกอร์ใกล้บ้าน ที่มีตู้มีตู้ม้าอยู่ด้วยเสมอ ร้านสะดวกซื้อที่มีมินิเตยสารฟุตบอลที่มีอัตราแต้มต่อสำหรับเล่นพนันฟุตบอล ตามมหาวิทยาลัยมีโต๊ะบอลตั้งอยู่รอบๆ มีเด็กเดินไปขวนเล่นพนันถึงในมหาวิทยาลัย

การพนันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะด้านสมอง งานวิจัยด้านการแพทย์ระบุชัดเจนว่าการพนันเป็นเกมที่สามารถทำลายสมองของเด็กและเยาวชนได้อย่างถาวร องค์การอนามัยโลกกำหนดให้พฤติกรรมติดการพนันเป็นความผิดปกติทางจิตชนิดหนึ่ง เรียกว่า Pathological Gambling หรือ โรคติดพนัน ซึ่งผู้เล่นการพนันจะมีความทุกข์จากการเล่นพนัน แต่ก็หยุดไม่ได้ยังคงต้องเล่นต่อไปนอกจากนี้พบว่า เยาวชนที่ติดการพนันยังทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมและผิดกฎหมาย ดังนี้ ปล้นชิงทรัพย์ ร้อยละ 60 ทำร้ายคนใกล้ชิด ร้อยละ 12 ขายทรัพย์สินชิ้นนี้ ร้อยละ 9 ขายบริการทางเพศ ร้อยละ 7 พยายามฆ่าตัวตาย ร้อยละ 6 และค้ายาเสพติด ร้อยละ 5 ตามลำดับ (Suwanpot, 2014)

จากที่กล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่ส่งผลให้เกิดการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วผ่านทางโลกเสมือนจริงทำให้ผู้คนมีความรู้มากขึ้น เกิดเครือข่ายทางสังคมในโลกเสมือนจริงซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะมีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการสื่อสารได้อย่างสะดวกรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา สำหรับคนที่ไม่มีความรู้และไม่มีความสามารถเลือกสิ่งดี ๆ ได้ด้วยตนเอง จะเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง ขาดการ

กลั่นกรองในการเลือกรับและนำไปปฏิบัติและถูกชักนำเข้าสู่วงจรพนันในหลากหลายรูปแบบ เช่น การพนันฟุตบอลออนไลน์ เกมสล็อตออนไลน์ หวยใต้ดิน เป็นต้น

ศักยภาพชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันในเด็กและเยาวชน: ประเด็นวิจัย

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดกาญจนบุรีถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและเป็นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการค่อนข้างมาก จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดการพนันในเยาวชนซึ่งเป็นผลพวงที่ตามมาของการพัฒนาและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ขาดความสมดุล โดยเฉพาะการอาศัยศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่ง **ศักยภาพของชุมชน** สะท้อนให้เห็นในรูปแบบของ **ทุนทางสังคม (Social Capital) หรือทุนชุมชน** คือ ชุดของทรัพยากรที่ฝังตัวอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชน ซึ่งเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทุนที่เป็นมนุษย์ (Human Capital) หรือเป็นเครือข่ายทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ซึ่งมีคุณค่าต่อการเติบโตของเด็ก ทุนทางสังคมอาจจะมีอยู่ในครอบครัว และในชุมชนก็ได้ (Cheangthong, 2006: 162-163) ทุนทางสังคมที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดการพนันในเยาวชน คือ ทุนชุมชนของชุมชนบ้านหนองโรงซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น (Padthamasiriratn, 2014) อาจจะมีอยู่ในลักษณะที่สัมผัสได้ และสัมผัสไม่ได้ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะการแสดง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดการพนันในเยาวชนผ่านศักยภาพชุมชน

จากการจัดเวทีค้นหาปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหามาเบื้องต้นกับแกนนำชุมชนเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ณ ที่ทำการป่าชุมชน พบว่า ปัญหาหนึ่งที่ชุมชนเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ และสร้างผลกระทบโดยรวมต่อภาพลักษณ์และการพัฒนาชุมชน คือ **ปัญหาเด็กและเยาวชนบางส่วนในชุมชนเล่นการพนัน ได้แก่ การพนันฟุตบอลผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ และการพนันหวยใต้ดิน** ซึ่งมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ หากชุมชนไม่มีการจัดการที่ดี เนื่องจากจากผู้ปกครองไม่สามารถตรวจสอบได้ จากการวิเคราะห์ชุมชนเบื้องต้น พบว่า ชุมชนยังมีแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกันอย่างไม่เป็นระบบ โดยจะเป็นลักษณะที่ต่างครอบครัวต่างดูแลกันเอง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพชุมชนที่จะสามารถนำมาบูรณาการเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น พบว่า ชุมชนยังมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงานที่ยังคงสืบสานอยู่ เช่น การทำบุญกลางบ้าน การร้องเพลงเหย่ย เป็นต้น

การศึกษาในครั้งนี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาสภาพปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาการเล่นการพนัน วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนของชุมชนหนองโรง โดย

คาดหวังว่าจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกชุมชนในลักษณะการทำงานแบบพหุภาคี ที่มีการประสานความร่วมมือภายใต้ปัจจัยเอื้อและเงื่อนไขของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน สถาบันทางสังคมต่างๆ รวมทั้งกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจและมีแนวทางการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ทำให้เกิดความร่วมมือในการวางแผนและร่วมมีบทบาทในการค้นหาแนวทางและกลวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือตามศักยภาพชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในชุมชนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนของชุมชนหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก และเสริมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในบางประเด็น โดยมีวิธีเก็บข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนเล่นการพนันและระดับความรุนแรง

การเก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนเล่นการพนันและระดับความรุนแรง ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและหลักฐานต่างๆ ในชุมชน เช่น รายงานการพัฒนาตนเอง แผนพัฒนาชุมชน เป็นต้น การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนจากคำบอกเล่า การเดินสำรวจสภาพแวดล้อมในชุมชน การสัมภาษณ์ระดับลึก การจัดกลุ่มสนทนา การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา นอกจากนี้ยังเสริมด้วยการทำแบบสอบถาม และการวัดระดับทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับปัญหาการติดการพนัน ทั้งนี้ในขณะสัมภาษณ์และทำกิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยอยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น เพื่อการเก็บและรวบรวมข้อมูลนี้จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องกันกับการให้สัมภาษณ์หรือร่วมกิจกรรม รวมทั้งใช้เทคนิคการสนทนาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของข้อมูลระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล

2. วิเคราะห์ศักยภาพและทุนสังคมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วม

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ศักยภาพและทุนสังคมของชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) โดยการลงพื้นที่สำรวจร่วมกันและจัดเวทีระดมความคิดร่วมกับผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน ผู้อาวุโสของชุมชน ตัวแทนครู ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อ

ร่วมกันวิเคราะห์ประเมินศักยภาพ และทุนทางสังคมของชุมชนที่เอื้อต่อการทำงานแบบมีส่วนร่วม หากต้องการ
ดำเนินการไปสู่ความยั่งยืนจำเป็นต้องมีการหนุนเสริมด้านใดบ้างและจากหน่วยงานไหน

เครื่องมือวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ใช้กับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ

1.1 บริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการเข้าไปพัวพันกับการพินัยของคนในชุมชนและเยาวชน

1.2 ปัญหา มูลเหตุของปัญหา ผลกระทบ ระดับความรุนแรงของปัญหา และพฤติกรรมการเล่นการ
พินัยของเยาวชน

1.3 ศักยภาพและทุนทางสังคมที่โดดเด่นของชุมชน

1.4 ประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาการพินัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสร้างขึ้นตามฐานคิดปัจจัย
ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ด้านบุคคล ด้านการบริหารและด้านโครงสร้างชุมชน

โดยผู้วิจัย และทีมวิจัยชุมชนร่วมกันสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น หลังจากนั้นนำแบบ
สัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขและนำไปใช้
ในภาคสนาม และทำการแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ทุกครั้งที่ใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง
กับบริบทที่ศึกษาและตอบคำถามการวิจัย แบบสัมภาษณ์ที่ปรับแก้เพิ่มเติมแล้วจะมีการนำกลับไปสัมภาษณ์ซ้ำ
เฉพาะข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์

2. แบบวัดระดับทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับปัญหาการติดการพินัย เพื่อใช้วัดระดับทัศนคติและ
พฤติกรรมฯ ของเยาวชน โดยผู้วิจัย และทีมวิจัยชุมชนร่วมกันสร้างขึ้นเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5
ระดับ (Rating scale) ตามรูปแบบของ Likert's scale

หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง
เนื้อหา ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนหนอง
สาหร่ายที่มีบริบทใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.897

3. ข้อคำถามในเวทีระดมความคิดเห็น การจัดประชุมกลุ่มย่อย และเวทีสะท้อนคิดและรับฟังข้อเสนอแนะ

4. บันทึกภาคสนาม เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการบันทึกจากการสังเกตในภาคสนามและใช้บันทึกเสริม
จากการสัมภาษณ์ บันทึกนี้จะช่วยในการสภาพการณ์ในภาคสนามทั้งทางกายภาพและชีวภาพ รวมถึงบันทึก
ปรากฏการณ์ในภาคสนามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยผู้วิจัยจัดระบบการบันทึกภาคสนามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่
บันทึกสั้น (jotted noted) บันทึกความคิดเห็นนักวิจัย (researcher inference notes) และบันทึกภาคสนาม (field
noted)

พื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงเพื่อเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ ชุมชนหนองโรง ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้เพราะชุมชนหนองโรงเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลของการพัฒนาและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการ เนื่องจากเป็นทางผ่านของเส้นทางการท่องเที่ยวจึงทำให้นักท่องเที่ยวหรือบุคคลจากนอกพื้นที่เข้ามาในพื้นที่จำนวนหนึ่ง และมีการพัฒนาระบบการสื่อสารไร้สายรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะเป็นมูลเหตุให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ และเกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมเข้าสู่เส้นทางการพนันผ่านสังคมออนไลน์จากเว็บไซต์ต่างๆ และเริ่มมีการร่วมตัวของแกนนำชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆในชุมชน ตลอดจนมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เป็นอย่างดี และมีปัจจัยเชิงบริบทที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำงานแบบมีส่วนร่วมดังนั้นผลการศึกษาชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่าจะได้ข้อสรุปร่วมกันในการหารูปแบบการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนผ่านทุนทางสังคมอย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มคน ตัวแทนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนผ่านศักยภาพชุมชนพื้นที่ศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง และใช้เทคนิค Snowball ในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและข้อมูลวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน คือ กำนันตำบลหนองโรง ผู้ใหญ่บ้าน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล สมาชิกกองจัดการบริหารส่วนตำบล ปลัด อบ.ต. เจ้าหน้าที่กองจัดการบริหารส่วนตำบล ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนกลุ่มสตรี ตัวแทนกลุ่มเยาวชน ผู้อาวุโส และผู้รู้ของชุมชน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวแทนครูจากโรงเรียนในพื้นที่ ตัวแทนอาจารย์จากสถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ตัวแทนภาคเอกชนที่ทำงานในพื้นที่ คือ บริษัท สยามเฟอเรสทรี จำกัด (SCG) และตัวแทนภาครัฐบาลอื่นๆ คือ เจ้าหน้าที่อนามัย รพ.สต.บ้านหลุมหินและเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ตัวแทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ตัวแทนจากองค์กรอิสระ คือ ตัวแทนเครือข่ายเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรี เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 35 คน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับปัญหาการติดการพนัน ได้แก่ เด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 12 – 18 ปี จำนวน 84 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย จากจำนวนเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 12-18 ปี จำนวน 482 คน

ผลการวิจัย (Results)

สภาพปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน โดยเล็งเห็นว่าเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังในการพัฒนาชุมชนในอนาคต สำหรับสภาพปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหา

การเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหนองโรง พบว่า มีเด็กและเยาวชนในชุมชนบางส่วนเข้าไปพัวพันกับการเล่นการพนัน เช่น การพนันฟุตบอลออนไลน์ การเล่นเกมออนไลน์ หว่ยใต้ดิน ชนไก่ เป็นต้น และจากการสอบถามพฤติกรรมการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนรวมทั้งสมาชิกในครอบครัวพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การเล่นการพนัน ส่วนเด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์การเล่นการพนันจะเล่นทั้งหว่ยใต้ดิน ไฟ่ ชนไก่ ฟุตบอล เกมตู้ และยังมีเด็กส่วนหนึ่งยังคงมีพฤติกรรมการเล่นการพนันอยู่โดยเฉพาะหว่ยใต้ดิน และฟุตบอล นอกจากนี้ พ่อแม่และญาติของเด็กและเยาวชน ส่วนมากเล่นพนันนานๆ ครั้ง ประเภทการเล่นพนันของคนในครอบครัวเล่นมากที่สุด คือ หว่ยบนดิน/ใต้ดิน/ลอตเตอรี่/หว่ยรายวัน น้อยที่สุดคือการพนันฟุตบอล ทักษะคิดต่อการเล่นพนัน พบว่า เด็กและเยาวชนมีทักษะคิดเชิงบวกต่อการเล่นการพนันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทักษะคิดเชิงลบต่อการเล่นการพนันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนบ้านหนองโรงมองเห็นว่าการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อตนเองและสังคม แสดงว่าสถานการณ์การเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนยังไม่ถือว่ารุนแรง จนยากต่อการแก้ไข และชุมชนประเมินว่าปัญหาดังกล่าวยังไม่ถือว่ามีความรุนแรงหรืออยู่ในภาวะวิกฤต แต่เป็นปัญหาที่คนในชุมชนต้องให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากชุมชนเล็งเห็นว่าหากชุมชนไม่จัดการกับปัญหาดังกล่าว คาดว่าจะส่งกระทบเป็นลูกโซ่และก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การฉกชิงวิ่งราว การลักขโมย การโกหกคดโกง และที่จะเลวร้ายที่สุด คือ การเข้าสู่เส้นทางการค้ายาเสพติด หรือการก่ออาชญากรรมในที่สุด ภาพลักษณ์ที่ติงามของชุมชนจะเสื่อมเสียไปในที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนเริ่มเปลี่ยนไป คือ เป็นการเล่นพนันออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือที่มีแนวโน้มมากขึ้น เพราะพ่อ-แม่ผู้ปกครองตรวจสอบการใช้โทรศัพท์มือถือของลูกหลานตนเองได้ยาก รวมทั้งไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ด้วย รวมทั้งในชุมชนมีการพัฒนาระบบการสื่อสารไร้สาย มีร้านอินเทอร์เน็ตมาเปิดในชุมชนจำนวนหนึ่ง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์สะดวกมากยิ่งขึ้น

“..จริงๆ ปัญหาที่ชุมชนเราเป็นห่วงและเฝ้าระวังมากที่สุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งการเสพและการขาย แต่เป็นปัญหาที่แก้ไขยากมาก..คาดว่าผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และต้องใช้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องค่อนข้างเยอะ เช่น ตำรวจ...พวกเรามองว่ามันเกินความสามารถชุมชนในการจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยตนเอง...ที่นั่นนอกจากปัญหาเรื่องการทำกินแล้วชุมชนของเราให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนมากๆ เราถือว่าเขาจะกลายมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนในอนาคต..ในอดีตที่ผ่านมาเราเคยสร้างทีมเด็กและเยาวชนมาช่วยกันทำกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน แต่ตอนนี้เด็ก ๆ กลุ่มนั้นก็โตเป็นหนุ่มสาวกันหมดแล้ว บางคนก็ไปเรียนต่อที่อื่น บางคนก็มีครอบครัวต้องทำมาหากินไม่มีเวลามาทำงานเพื่อมีส่วนร่วม..ที่ผ่านมามีเด็กในชุมชนส่วนหนึ่งไม่ได้เรียนต่อ..และเริ่มเห็นเด็กของเราส่วนหนึ่งไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน โดนเฉพาะฟุตบอล ที่กำลังพัฒนามากๆ ในประเทศไทย ตลอดจนการพัฒนาเกี่ยวกับระบบอินเทอร์เน็ต..พวกเราเห็นด้ ว ย

ว่า ถ้าชุมชนของเรามาร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ไว้แต่เนิ่นๆ จะดีกว่าต้องมาตามแก้ไขทีหลัง
...ตัดไฟเสียแต่ต้นลม..."

สรุปเสียงสะท้อนจากเวทีชุมชน

นอกจากนี้ผู้วิจัยและทีมวิจัยชุมชนยังได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับทัศนคติ และพฤติกรรมการเล่น
การพนันของเด็กและเยาวชน และเจาะลึกไปที่การเล่นพนันฟุตบอล โดยการวัดทัศนคติและการสอบถาม
พฤติกรรมด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 12 – 18 ปี ด้วยการสุ่มอย่าง
ง่าย จำนวน 84 คน (จากจำนวนเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 12-18 ปี จำนวน 482 คน) ผลการศึกษา พบว่า

พฤติกรรมและทัศนคติต่อการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชน

จากการสอบถามเด็กและเยาวชนบ้านหนองโรงเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติต่อการเล่นการพนัน
ด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.0 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.0 มีอายุ
เฉลี่ยอยู่ที่ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช. 3 คิดเป็นร้อยละ 22.6 รองลงมา คือ
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 17.9 และร้อยละ 8.3 ไม่ได้เรียนหนังสือ มีรายได้ต่อวันเฉลี่ย 89 บาทต่อ
วันแหล่งรายได้ คือ พ่อ-แม่ หรือผู้ปกครองคิดเป็นร้อยละ 76.3 และทำงานพิเศษ ร้อยละ 23.7

ประสบการณ์การเล่นพนัน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการเล่นพนัน คิดเป็น
ร้อยละ 57.1 โดยเด็กและเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการเล่นพนัน คือ การพนันฟุตบอล เล่นไพ่ และหวยได้
ดิน สำหรับการพนันของคนในครอบครัว พบว่า พ่อ-แม่ ของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.0 เล่น
พนันนานๆ ครั้ง ชนิดของการพนัน คือ หวยใต้ดิน ลอตเตอรี่ หวยรายวัน เล่นไพ่ การพนันฟุตบอล เป็นต้น เด็ก
และเยาวชนส่วนใหญ่มีเพื่อนที่เล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 73.8 โดยเฉพาะการพนันฟุตบอล

ทัศนคติของเด็กและเยาวชนบ้านหนองโรงต่อการเล่นการพนัน พบว่า เด็กและเยาวชนมีทัศนคติ
เชิงบวกต่อการเล่นการพนันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D.= 0.21) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า
เด็กและเยาวชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเล่นการพนันในระดับมาก 2 ข้อ คือ การพนันทำให้คนขาดความ
รับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.62$, S.D.= 1.09) และคนที่เล่นพนันมีปัญหาเรื่องเงินไม่พอใช้เป็นประจำ ($\bar{X} = 3.52$, S.D.=
1.23) และระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การพนันทำให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพร่างกายแยลง ($\bar{X} = 3.29$, S.D.=
1.15) การพนันเป็นกิจกรรมที่สังคมรังเกียจ ($\bar{X} = 3.24$, S.D.= 1.08) และการเล่นพนันทำให้ไม่ค่อยมีคนให้
ความเคารพนับถือ ($\bar{X} = 3.11$, S.D.= 1.15) ส่วนทัศนคติเชิงลบต่อการเล่นการพนันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย
($\bar{X} = 2.12$, S.D.= 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เด็กและเยาวชนมีทัศนคติเชิงลบต่อการเล่นการพนัน
อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ (ตารางที่ 1)

ผลการศึกษาในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนบ้านหนองโรงมองเห็นว่าการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อตนเองและสังคม แสดงว่าสถานการณ์การเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนยังไม่ถือว่ารุนแรง จนยากต่อการแก้ไข ซึ่งที่วิจัยจะได้นำเอาข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพ และการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป

ตารางที่ 1 ทศนคติของเด็กและเยาวชนบ้านหนองโรงต่อการเล่นการพนัน (n=84)

ทัศนคติต่อการพนัน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ทัศนคติเชิงบวก			
1. การเล่นพนันทำให้ไม่ค่อยมีคนให้ความเคารพนับถือ	3.11	1.15	ปานกลาง
2. การพนันทำให้คนขาดความรับผิดชอบ	3.62	1.09	มาก
3. คนที่เล่นพนันมีปัญหาเรื่องเงินไม่พอใช้เป็นประจำ	3.52	1.23	มาก
4. การพนันเป็นกิจกรรมที่สังคมรังเกียจ	3.24	1.08	ปานกลาง
5. การพนันทำให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพร่างกายแย่งลง	3.29	1.15	ปานกลาง
รวม	3.36	0.21	ปานกลาง
ทัศนคติเชิงลบ			
1. การพนันทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น	1.89	0.93	น้อย
2. การพนันทำให้ได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดและสร้างจุดเด่นให้กับตนเอง	1.92	0.93	น้อย
3. การพนันทำให้เข้าสังคมได้ง่ายขึ้น	2.13	1.00	น้อย
4. การพนันช่วยผ่อนคลายจากความเครียด	2.37	1.06	น้อย
5. การพนันเป็นกิจกรรมทางกีฬาและนันทนาการอีกลักษณะหนึ่งไม่เป็นการกระทำผิด	2.05	0.97	น้อย
6. การพนันทำให้มีความกล้ามากขึ้น	2.13	0.99	น้อย
7. การพนันทำให้รู้สึกที่ไม่ตกยุคหรือเชย	2.37	0.89	น้อย
รวม	2.12	0.19	น้อย

ศักยภาพชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชน

ชุมชนบ้านหนองโรง เป็นชุมชนประวัติศาสตร์ตั้งอยู่ในจังหวัดกาฬจนบุรีมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาและภูเขาสูงที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายของพรรณไม้และสัตว์ป่า โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ที่ชาวบ้านเรียกชื่อตามพันธุ์ไม้เด่นที่ขึ้นในพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศว่า ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ลักษณะประชากรทั้งหมดคนไทยพื้นราบคนในชุมชนมีความเห็นอกเห็นใจ และรู้จักสามัคคีกันเป็นอย่างดี มีรูปแบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เคารพผู้อาวุโส และเชื่อฟังผู้นำชุมชน โดยผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของชุมชน ถือเป็นผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ มี

คุณธรรม จนได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและภายนอกชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากต่างมีประสบการณ์ที่ผ่านความยากลำบากร่วมกันในการดำรงชีวิต แก้ปัญหาภัยแล้งและผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ ยังมีประสบการณ์ความสำเร็จในการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน และการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นในชุมชน โดยมีอาชีพเสริมในการหาของป่าขายแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเห็ดโคน และผักหวานป่า นอกจากนี้ยังพบว่า คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลาย

ชุมชนหนองโรงนับเป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคมของชุมชนค่อนข้างเยอะและหลากหลาย ได้แก่ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ที่โดดเด่นที่สุด คือ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ทุนวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่โดดเด่น คือ วัฒนธรรมเครื่องยาดี วัฒนธรรมเกษตร วัฒนธรรมชาวนา โดยเฉพาะการทำนา การทำขวัญข้าว เพลงเหย่ย ร้อยพรรษา ทำบุญกลางบ้าน ทุนมนุษย์ จากที่กล่าวข้างต้น ทุนมนุษย์ของชุมชนที่ได้รับการยอมรับ คือ ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ได้รับการยอมรับ ทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์มากมาย เช่น การแพทย์แผนไทย สมุนไพร พืชพันธุ์ท้องถิ่น การจักสาน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่วนทุนกายภาพอาจจะไม่โดดเด่นมากแต่ก็มีให้เห็น คือ ศูนย์การเรียนรู้ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอีกตำบลหนึ่งที่มีทุนชุมชนที่โดดเด่น สามารถนำมาต่อยอดเพื่อพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. ด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนบ้านหนองโรง มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง สลับกับที่ราบเชิงเขา และที่ราบริมแหล่งน้ำ มีป่าไม้ล้อมรอบทั้งหมดมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ สร้างอาหารให้กับชุมชนและรายได้เสริมให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น หน่อไม้ ผักหวานป่า เห็ดต่างๆ รวมทั้งสัตว์ป่า ประกอบกับชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ถือว่าเป็นต้นแบบของนักท่องเที่ยวเพราะได้ดูแลรักษาความสมบูรณ์ของป่าไม้บริเวณหัวน้ำไว้ พร้อมกับการตื่นตัวของชุมชนในด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ ที่มีการจัดกิจกรรมรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง เช่น การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น การปลูกป่าวนเกษตร การทำแนวเขตป่าชุมชน ตั้งกฎระเบียบในการรักษาป่าในรูปแบบป่าชุมชน ทำให้สภาพทรัพยากรในชุมชนหนองโรงยังคงตอบสนองชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้บ้าง โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสสามารถนำรายได้จากป่าสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้

2. ด้านองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน พบว่า ชุมชนหนองโรง มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่หลากหลาย มีผู้เชี่ยวชาญมากมายทั้งด้านสมุนไพร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและของป่า การจักสาน และงานฝีมือ โดยองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ขึ้นชื่อของชุมชน คือ ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ป่าชุมชน บนฐานคิดที่ว่าคนจะเข้าไปจัดการให้น้อยที่สุด แต่อนุรักษ์โดยอาศัยธรรมชาติช่วยฟื้นฟูตัวเองภูมิปัญญาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและป่า เช่น การสานเปเล่ การทำเห็ดโคนดอง เป็นต้น จนกลายเป็นสินค้าที่มีผู้ต้องการจาก

ภายนอกชุมชนเป็นจำนวนมากและองค์ความรู้ที่สำคัญอีกประการ คือ **องค์ความรู้จากการประสบการณ์ของ
คนในชุมชนที่ร่วมมือกันแก้ปัญหาความยากจนของชุมชน โดยการหนุนเสริมจากหน่วยงานภายนอก**

3. ด้านการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน พบว่า ชาวชุมชนหนองโรงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นที่สุด คือ การทำนา ซึ่งจะมีพิธีกรรมที่ตามมากมากมาย เช่น การทำขวัญข้าว การเผาข้าวหลาม รวมถึงการเล่น เช่น การร้องเพลงเหย่ย การร่ายพรญา การตีกลองยาว รำวง เป็นต้น หากเป็นพิธีกรรมหรือประเพณีของชุมชนทุกคนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยวัดยังเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มของเครือญาติและเพื่อนพ้องให้มาพบกัน จึงมีความรักและความสามัคคีในชุมชน

นอกเหนือจากคำสอนของคนเฒ่าคนแก่ในเรื่องของการดำรงชีวิต และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำไปประยุกต์ใช้และถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่แล้วชาวบ้านหนองโรงยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ความเชื่อทางศาสนา และพิธีกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การทำบุญกลางบ้าน กระบะกระบาล การทำบุญป่าชุมชน ตลอดจนองค์ความรู้ในเรื่องของอาหารและพืชสมุนไพร ที่นำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิตอาหารเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ชุมชนหนองโรงและใกล้เคียงต่อไป

4. ด้านการรวมกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านหนองโรงมีการรวมกลุ่ม และกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กลุ่มทางด้านอาชีพ กลุ่มทางด้านเกษตรกรรม กลุ่มทางด้านอาชีพ กิจการด้านการศึกษา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มระดับชุมชนและระดับตำบลที่หลากหลายทำให้ชุมชนมีเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้แนวคิดและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมที่หลากหลาย รวมทั้งมีการหนุนช่วยจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างหลากหลายเช่นกัน

5. ด้านความสัมพันธ์ทางเครือญาติ พบว่า ชุมชนบ้านหนองโรงมีรูปแบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เนื่องจากส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์เดียวกัน คือ เป็นคนไทยพื้นราบ ที่อพยพมาจากแห่งหนึ่งเดียวกัน มีความสัมพันธ์แบบพี่น้องและนับถือกันแบบเครือญาติ นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ในการก่อตั้งชุมชนร่วมกันมา จึงทำให้ชุมชนไม่ค่อยมีความแตกแยก มีการเกื้อหนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไปมาหาสู่กันอย่างต่อเนื่อง เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด และพัฒนาชุมชนร่วมกันมีความเชื่อในผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการยอมรับเชื่อถือในระบบราชการ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย

6. ด้านศักยภาพของผู้นำ พบว่าผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของชุมชนบ้านหนองโรง เป็นบุคคลที่มีความรู้มีกระบวนการคิดในเชิงเหตุและผลที่ลุ่มลึกชัดเจนเป็นระบบและมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการที่ดี รู้จักตนเองและความต้องการของตนเองและ/หรือชุมชนโดยรวมตลอดจนรู้เท่าทันนโยบายของภาครัฐสามารถวิพากษ์วิเคราะห์ผลดีผลเสียและหาแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเองได้ตั้งนั้นจึงสามารถเลือกสรรและต่อรองกับภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพผลประจักษ์กับความสามารถในการ

บริหารจัดการโดยการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแก่แกนนำตามความสามารถในด้านต่างๆเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันนับเป็นขุมพลังที่สำคัญของชุมชนในการพัฒนาอย่างมีเอกลักษณ์เป็นตัวของตัวเองมุ่งสู่เป้าหมายตามที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการทำให้ชาวบ้านยอมรับในความสามารถและนับถือผู้นำของตนเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงเอกภาพในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหนองโรง และศักยภาพของชุมชนในการสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนให้มีความรู้รักสามัคคี เห็นคุณค่าของทรัพยากรชุมชน เคารพเชื่อฟังผู้นำและกฎระเบียบของชุมชน และมีการรวมพลังเป็นหน้าหนึ่งใจเดียวกันอีกทั้งประสบการณ์ที่ดีของชุมชนในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โดยการหนุนเสริมจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งศักยภาพดังกล่าวของชุมชนนับเป็นปัจจัยเชิงบริบทที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนชุมชนหนองโรงแบบมีส่วนร่วมดังแสดงในภาพที่ 1

สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

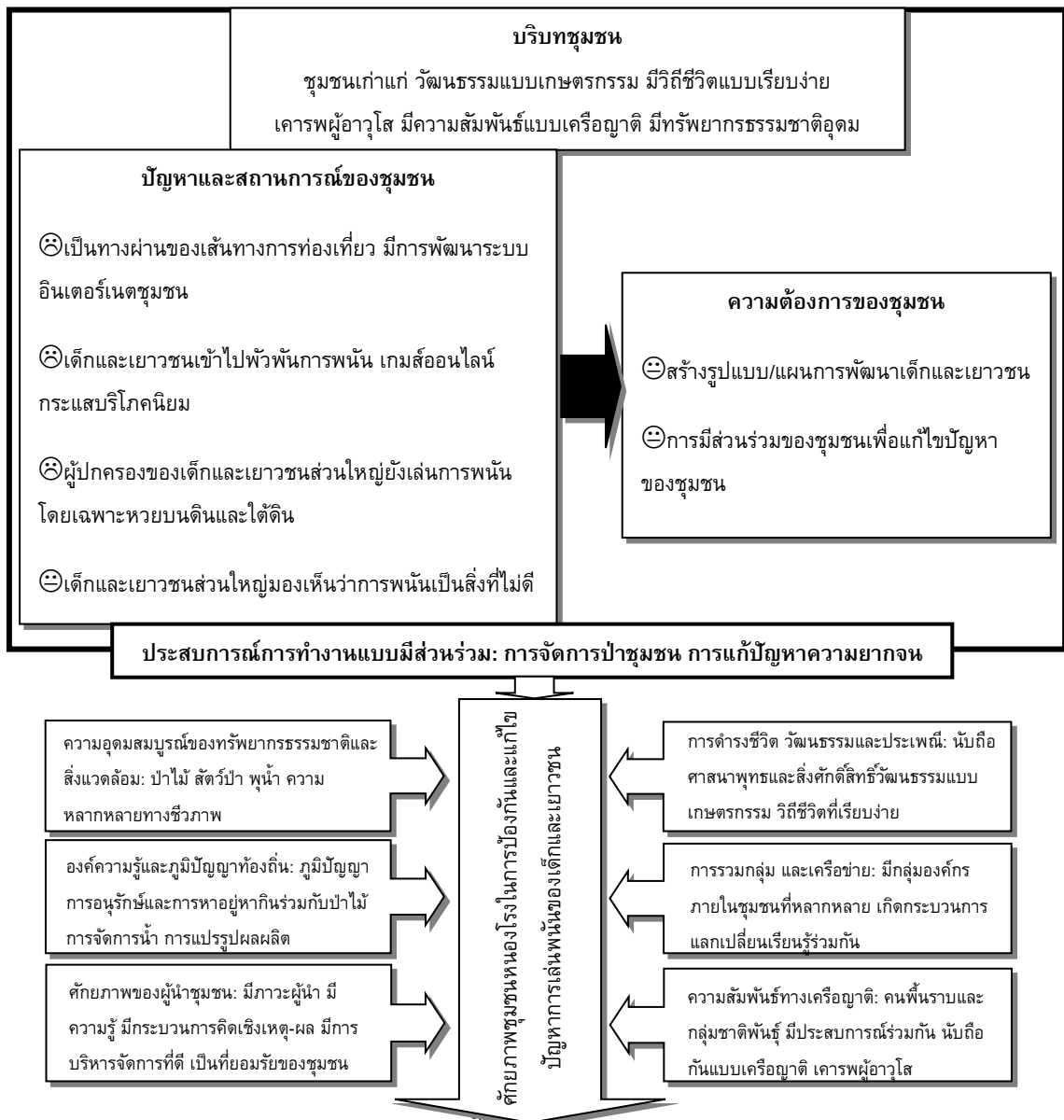
จากการวิเคราะห์ชุมชน พบว่า ปัญหาหนึ่งที่ชุมชนเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ และสร้างผลกระทบโดยรวมต่อภาพลักษณ์และการพัฒนาชุมชน คือ ปัญหาเด็กและเยาวชนบางส่วนในชุมชนเล่นการพนันได้แก่ การพนันฟุตบอลผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ และการพนันหวยใต้ดิน ซึ่งมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ หากชุมชนไม่มีการจัดการที่ดี เนื่องจากผู้ปกครองไม่สามารถตรวจสอบได้ จากการวิเคราะห์ชุมชนเบื้องต้น พบว่า ชุมชนยังมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกันอย่างไม่เป็นระบบ โดยจะเป็นลักษณะที่ต่างครอบครัวต่างดูแลกันเอง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพและทุนชุมชนด้านวัฒนธรรมที่จะสามารถนำมาบูรณาการเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า ชุมชนยังมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่ยังคงสืบสานอยู่ เช่น การทำบุญกลางบ้าน การร้องเพลงเหย่ย การจัดการป่าชุมชน เป็นต้น

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Office of the National Economics and Social Development Board (2017: 6-14) ที่กล่าวว่า ปัญหาหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกี่ยวกับการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมอันดีงาม ความก้าวหน้าของการติดต่อสื่อสาร และการขยายตัวของเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ ปัญหาการติดการพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชน และการวิจัย "โครงการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพอนาคตเยาวชนไทย" ของ Research Office of ABAC Poll, Assumption University & Ramkhamhaeng Institute (2005) พบว่า ปัญหาการพนันในกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 12 ถึง 24 ปี โดยเฉพาะการเล่นการพนันผ่านโทรศัพท์มือถือ และเว็บไซต์เป็นปัญหาที่สร้างผลกระทบรุนแรงของประเทศไทย และการศึกษาของ Suwanpot (2014) พบว่า สาเหตุที่วัยรุ่นติดการพนันได้ง่ายมี 4 ประการ ดังนี้ 1) สื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ มีการโฆษณามากมายบนโลกอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าไปใช้บริการได้อย่างง่ายดาย 2) เพื่อนแนะนำให้เล่น และวัยรุ่นมีแนวคิดลองเล่นดูดีกว่า 3) ร้อนเงิน หรือมีความต้องการวัตถุตามสมัยนิยมสูง และ 4) ปัญหาครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ที่เล่นการพนันอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการพนัน เช่น

ร้านสนุกเกอร์ใกล้บ้าน ที่มีตู้มีตุ้มอยู่ด้วยเสมอ ร้านสะดวกซื้อมักมีนิตยสารฟุตบอลที่มีอัตราแถมต่อสำหรับเล่น
พินันฟุตบอล ตามมหาวิทยาลัยมีโต๊ะบอลตั้งอยู่รอบ ๆ มีเด็กเดินไปบอลไปชวนเล่นพินันถึงในมหาวิทยาลัย

ชุมชนหนองโรงนับเป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคมของชุมชนค่อนข้างเยอะและหลากหลาย ได้แก่ ทุน
ทรัพยากรธรรมชาติ ที่โดดเด่นที่สุด คือ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ทุนวัฒนธรรมประเพณีและภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น ที่โดดเด่น คือ วัฒนธรรมเครื่องจ๊อด วัฒนธรรมเกษตร วัฒนธรรมชานา โดยเฉพาะการทำนา
การทำขวัญข้าว เพลงเหย่ย ร้อยพรรษา ทำบุญกลางบ้าน ทุนมนุษย์ จากที่กล่าวข้างต้น ทุนมนุษย์ของชุมชนที่
ได้รับการยอมรับ คือ ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ได้รับการยอมรับ ทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์มากมาย เช่น การแพทย์แผนไทย สมุนไพร พืชพันธุ์
ท้องถิ่น การจักสาน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่วนทุนกายภาพอาจจะไม่โดดเด่นมากแต่ก็มีให้เห็น คือ
ศูนย์การเรียนรู้ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนชุมชนหนองโรงแบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 1 ศักยภาพชุมชนหนองโรงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น แสดงถึงศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชนบ้านหนองโรงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วม ทั้งด้านบริบททางเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชน ความเข้มแข็งของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Phuntulee (2010: 53) และ Thaipakdee & Pornpratansombat (2007: 69-79) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อความเข้มแข็งของชุมชน คือ ศักยภาพด้านผู้นำชุมชน การมีปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มองค์กรภายในชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ

วัฒนธรรมเด่นของชุมชนบ้านหนองโรง คือ วัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม วัฒนธรรมแบบเครือญาติ ที่ชาวบ้านมีความรักความผูกพัน เคารพผู้ใหญ่ผู้อาวุโส เคารพซึ่งกันและกัน มีความผูกพันกับธรรมชาติ ทั้ง ดิน น้ำ ป่าไม้ มาตั้งแต่อดีต มีความกตัญญูรู้คุณในสิ่งที่มีคุณ มีความเคารพเกรงกลัวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกรงกลัวต่อบาป กลัวถูกตำหนิ กลัวถูกลงโทษทางสังคมและกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Srisawat & Keawloun (2007) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบชวาหรือแบบเกษตรกรรม วัฒนธรรมแบบเครือญาติ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่องานการพัฒนาชุมชน

ศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชนบ้านหนองโรงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วม สามารถนำมาบูรณาการภายใต้กลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชุมชนได้ ทั้งนี้เนื่องจากทุนทางสังคมช่วยสนับสนุนและเป็นตาข่ายรองรับทางสังคมที่มีประสิทธิภาพและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อรองรับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำทุนทางสังคมเป็นจุดเริ่มต้นและพัฒนาไปสู่การช่วยให้ชุมชนเกิดพลังในการขับเคลื่อนงานและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน ภายใต้การหนุนเสริมของหน่วยงานภาครัฐและสถาบันทางสังคมอื่นๆ (Nonthaket, 2016) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thatong, Wandee, & Turada (2015) ที่พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ทั้งในรูปแบบของการจัดการน้ำ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการสร้างธนาคารปูหมักและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พร้อมมีข้อเสนอแนะว่า ทุนทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่สะสมอยู่ในระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัตถุประสงค์ของ รวมไปถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านตามาที่ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยกันสืบทอด และนำความรู้เผยแพร่ให้คนรุ่นหลังได้นำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ส่วนการศึกษาของ Bourdieu (1986) และ Thongsri, Suttisa, & Rattasuteerakul (2014) ที่พบว่า การใช้ทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนสามารถนำมาปรับใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้จริง และได้เสนอแนะทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยชุมชนนั้นชุมชนไม่สามารถพึ่งพากระบวนการดำเนินงานของภาครัฐเพียงด้านเดียวได้ หากแต่ชุมชนจำเป็นต้องสร้างกระบวนการภายในชุมชนโดยการบูรณาการระบบการ ดำเนินงานภายในชุมชนคือ ระบบการสั่งการของผู้นำทางการในชุมชน และระบบประเพณี

วัฒนธรรมชุมชนเข้าด้วยกัน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ระบบผู้นำทางการจำเป็นต้องใช้บทบาท ของผู้นำในชุมชนเป็นตัวเชื่อมประสานทั้งคนในชุมชน และนโยบาย ภาครัฐให้กับคนในชุมชนได้รับทราบ แล้วนำมาบูรณาการกับระบบวัฒนธรรมชุมชนภายในให้สามารถสร้างรูปแบบกิจกรรมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ซึ่งระบบวัฒนธรรมชุมชนที่สามารถนำมาสร้างแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคม การพึ่งพาอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการติดต่อสื่อสารโดยส่วนมากจะยังคงอยู่ในกลุ่มระบบเครือญาติ ระบบผู้นำทางธรรมชาติ ผู้อาวุโสในชุมชน และวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนงานในชุมชนบนฐานศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชน

1. จากข้อค้นพบในประเด็นที่ว่า การนำศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชนมาเป็นจุดเริ่มต้นและพัฒนาไปสู่การช่วยให้ชุมชนเกิดพลังในการขับเคลื่อนงานและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน ภายใต้การหนุนเสริมของหน่วยงานภาครัฐและสถาบันทางสังคมอื่นๆ ดังนั้นจึงควรใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพราะถือเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกระบวนการวิจัยเข้าไปด้วย ซึ่งสามารถยกระดับศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชน ตลอดจนคุณภาพการทำงานของชุมชนให้เป็นที่ยอมรับได้

2. ข้อเสนอแนะในการปรับใช้ขยายผล ควรพิจารณาเลือกพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกับชุมชนบ้านหนองโรง คือ ระดับความรุนแรงของปัญหายังไม่มากนัก คนในชุมชนเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชน พร้อมเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ไม่มองว่าเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาเป็นภาระที่คนในชุมชนต้องรับผิดชอบ อีกทั้งเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กระแสการพัฒนาและได้รับผลกระทบจากภายนอกค่อนข้างเร็ว แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชน คือ การดำเนินการเองโดยชุมชนด้วยศักยภาพและทุนทางสังคมที่โดดเด่นของชุมชน และการหนุนเสริมวิทยากรใหม่จากหน่วยงานภายนอก โดยมีข้อควรคำนึงถึง คือ ศักยภาพของผู้นำชุมชน ความเข้มแข็งของสมาชิกชุมชน ความสอดคล้องกับทุนทางสังคม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน พื้นที่ที่จะนำรูปแบบไปปรับใช้ ผู้นำชุมชนต้องมีศักยภาพในการหลอมรวมสมาชิกชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ยอมรับข้อจำกัด และข้อเสนอแนะจากภายนอกชุมชน ชุมชนต้องมีทุนทางสังคม เด่นของชุมชนที่สมาชิกในชุมชนยึดถือปฏิบัติร่วมกันมา ซึ่งจะเป็นการง่ายต่อการรวมคนเข้ามาร่วมทำงานเพื่อชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- Bourdieu, P. (1986). **The Forms of Capital**. Available from http://bbs.knue.ac.kr/~edupolicy/lib/_1.116_education.pdf on Nov. 20, 2016.
- Cheangthong, J. (2006). **Development Sociology**. Bangkok: O'dean Store publishers.

- Nonthaket, S. (2016). Social capital and development of the quality of life of people in the southern border provinces. https://www.m-society.go.th/download/article/article_20130716113550.pdf. 20/10/2016.
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2017). **National Economic and Social Development Plan No. 12**. Bangkok: Office of the National Economics and Social Development Board.
- Padthamasiriratn, D. (2014). **Local Finance: Consolidate articles to optimize local**. Bangkok: P. A. Living Co.,Ltd.
- Phuntulee, S. (2010). The Development of Huay Mai's master plan by Community participation. **Area Based Development Research Journal**, 3 (1): 57-58.
- Research Office of ABAC Poll, Assumption University & Ramkhamhaeng Institute. (2005). **Future Care Project for Thai Children**. Bangkok: Assumption University.
- Srisawat, S., & Keawloun,K. (2007). **The Cultural Tourism : A case study of Gouy community culture in the area of South Esan and South of Laos**. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Suwanpot, M. (2014). Adolescent pathological gambling. **Journal of Mental Health**, 14 (56).
- Thaipakdee, S, and Pompratansombat, P. (2007). The Participation of the Village and the Community in Developing Potentiality through the Government Policy. **Kasetsart Journal of Social Sciences**, 28(1): 69-79.
- Thatong, A., Wandee, P. & Turada, S. (2015). Cultural Capital and Local Wisdom to Create Participation in the Management of Natural Resources and Environment of Baan Tama Community Buriram province. **Journal of Environmental Management**, 11 (2): 44-49.
- Thongsri, W., Suttisa, C, & Rattasuteerakul, K. (2014). Social capital and cultural capital of Khmer ethnic group with prevention and problem solving by community. **Journal of Research and Development, Rajamangala University of Technology**, 9 (1): 93-103.
- Wongthana-Aneak, P.T. (2013). **More than 2 million gamblers are hijacked by academics**. (online). <http://www.isranews.org/thaireform-other-news/item/>. 15/11/2016.